

Stanisław Hareźga

V Międzynarodowy Kurs Formacyjny dla Wychowawców Seminariów Duchownych, Casale Corte Cerro, 1 VII-6 VIII 1995

Collectanea Theologica 65/4, 167-171

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STANISŁAW HAREZGA, PRZEMYŚL

V MIĘDZYNARODOWY KURS FORMACYJNY DLA WYCHOWAWCÓW SEMINARIÓW DUCHOWNYCH

Casale Corte Cerro, 1 VII – 6 VIII 1995

W obliczu przemian zachodzących w świecie Sobór Watykański II wskazał na potrzebę starannego przygotowywania kapłanów do pełnienia misji przekazanej Kościołowi przez Jezusa Chrystusa. Skuteczność formacji kapłańskiej zależy jednak od przygotowania samych wychowawców (DFK 5). Na ten temat obszernie wypowiedział się Jan Paweł II w posynodalnej adhortacji *Pastores dabo vobis*, stwierdzając między innymi: „Skuteczność formacji w dużej mierze zależy od silnej i dojrzałej osobowości wychowawców, ocenianej z punktu widzenia ludzkiego i ewangelicznego. Dlatego wielkie znaczenie ma z jednej strony staranny wybór formatorów, a z drugiej – dostarczanie im bodźców do nieustannego podnoszenia kwalifikacji, tak by mogli coraz lepiej spełniać powierzone im zadanie” (PDV 66). Idea właściwego przygotowania i wyboru formatorów przyświecała Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, która wydała dokument: *Wskazania dotyczące przygotowania wychowawców w seminariach* (Rzym, 4 XI 1993 r.). Zaleca się w nim różne inicjatywy w zakresie formacji wychowawców zarówno na etapie formacji wstępnej jak i stałej. Do inicjatyw o zasięgu międzynarodowym w tej dziedzinie należy zaliczyć kurs organizowany od kilku lat przez Ośrodek dla wychowawców seminaryjnych przy rzymskim uniwersytecie „Regina Apostolorum” prowadzonym przez Zgromadzenie Legionistów Chrystusa. W ramach kilkutygodniowego kursu udostępnia ono własny 54-letni charyzmat formacyjny, który przedstawił założyciel zgromadzenia o. Marcial Maciel, L.C. w książce *La formacion integral del sacerdote*, Madrid 1990 (tłum. włoskie „La formazione integrale del sacerdote”, Toma 1991).

W dniach 1 VII – 6 VIII 1995 r. już po raz piąty odbył się taki kurs w Casale Corte Cerro we włoskiej prowincji Novara w centrum duchowości „Getsemani”. Ten dom formacyjny Legionistów Chrystusa stał się miejscem formacji dla 43 kapłanów i 2 diakonów przybyłych z różnych stron świata. Bardzo dobrym wprowadzeniem do kursu były tygodniowe rekolekcje ignacjańskie, które prowadził dyrektor kursu O. Francisco Mateo S.L.C. (Hiszpania), profesor eklezjologii na uniwersytecie „Regina Apostolorum”. Po takim przygotowaniu rozpoczęły się systematyczne wykłady i seminaria. Każdego dnia, z wyjątkiem czwartku i niedzieli, były trzy godziny wykładów i dwa seminaria. W ramach wykładów chodziło o zaprezentowanie całego procesu integralnej formacji kapłańskiej. Program został skoncentrowany wokół trzech zasadniczych problemów: założenia formacji kapłańskiej, wymiary formacji, środowisko formacyjne i ekipa formatorów.

Bardzo interesująco przedstawione zostały założenia formacji kapłańskiej. Cykl wykładów na ten temat rozpoczął o. Javier Garcia, L.C. (Meksyk), profesor chrystologii na Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Podczas czterech wykładów omówił podstawy teologiczne i antropologiczne formacji kapłańskiej. Od strony teologicznej podkreślił on trzy wymiary kapłaństwa służebnego: trynitarny, chrystologiczny i eklezjologiczny. Tak przedstawiona wizja teologiczna kapłaństwa powiązana została z fenomenologią człowieka, zwłaszcza ludzi młodych, we współczesnym świecie i chrześcijańską antropologią. Na koniec wykładowca zwrócił uwagę na powołanie od strony teologicznej, antropologicznej i eklezjalnej, na duszpasterstwo powołań, oraz omówił etapy formacji kapłańskiej. Formacja ta, jak każda formacja człowieka, zakłada pewien system wychowawczy. Zaprezentował go o. Gonzalo Miranda, L. C. (Hiszpania), profesor teologii moralnej na uniwersytecie „Regina Apostolorum” (sześć wykładów). Omawiając podstawowe zasady formacji kapłańskiej, zwrócił on uwagę na następujące kwestie: odpowiedzialni za formację, formacja jako samowychowanie i transformacja, formacja wspólnotowa i personalna, formacja integralna i pastoralna, miłość motywem podstawowym formacji, oraz realizm antropologiczny i pedagogiczny formacji. Do początku formacji nawiązał o. Ángel Obradors, L.C. (Hiszpania), dr medycyny i konsultor psychologii klinicznej, który sześć wykładów poświęcił problematyce zdatności psychicznej kandydatów do kapłaństwa. Rozeznanie tej zdatności należy do wychowawców seminaryjnych. Dużą pomocą mogą być w tym zadaniu metody, jakie daje psychologia. Rozeznając zdatność psychiczną powołanego należy wykluczyć przypadki patologiczne, które mogą ujawnić się również w trakcie formacji. Wykładowca zwrócił uwagę na następujące przypadki: schizofrenia, kryzys melancholiczny czy neurotyczny, psychoza maniako-depresyjna, neurozja, paranoia i skrupulatność. Każdy indywidualny przypadek należy dokładnie analizować i nie wolno go lekceważyć.

Wymiary formacji kapłańskiej zaczął omawiać o. Michael Ryan, L.C. (Irlandia), profesor etyki filozoficznej na Uniwersytecie Anáhuac w Meksyku. W pięciu wykładach ukazał on podstawowy wymiar tej formacji, jakim jest formacja ludzka. Chodzi w niej o kształtowanie różnych elementów psychosomatycznych ludzkiej osobowości w perspektywie kapłańskiej posługi. Przedmiotem formacji winny być zarówno uczucia jak też wyobrażenia i pamięć. Dojrzałość ludzka domaga się też dojrzałości inteligencji i ćwiczenia woli. We współczesnym świecie szczególnie ważny jest moralny wymiar ludzkiej formacji. Zakłada on formację sumienia w kierunku otwierania się na wartości obiektywne i wpływania na wolę w kierunku dobra moralnego. Nie wolno również zapominać o społecznym wymiarze ludzkiej formacji, by kapłan był zdolny do normalnego funkcjonowania w społeczności w postawie życzliwości i otwarcia na każdego człowieka.

Formacji duchowej pięć wykładów poświęcił dyrektor Legionu Chrystusa w Europie o. Héctor Guerra, L.C. (Meksyk). Zauważył on, że jest to formacja zasadnicza i decydująca, która dotyczy życia, a nie tylko poznania. Jako taka zakłada ona doświadczenie miłości do Chrystusa, w czym protagonistą jest Duch Święty. Formacja ta wymaga pewnego programu i organizacji życia. W związku z tym

wykładowca zwrócił uwagę, że należy pamiętać o wszystkich środkach duchowych, które pozwalają wzrastać w miłości. Idealem będzie zawsze świętość kapłańska, co wymaga życia cnотami teologicznymi, radykalizmem rad ewangelicznych oraz cnотami kapłańskimi.

Na temat formacji intelektualnej seminarzystów przez cztery wykłady mówił o. Antonio I z q u e r d o, L.C. (Hiszpania), profesor teologii biblijnej na uniwersytecie „Regina Apostolorum”. Wskazał on, że we współczesnym świecie wymaga się od kapłana intelektualnej dojrzałości w dziedzinie kultury, filozofii i teologii, oraz umiejętności przekazu. Formacja intelektualna to nie tylko nabycie pewnej sumy wiadomości, ale wejście w umiejętność studiowania, syntezy, ale równocześnie wyboru intelektualnego. Osiągnięcie tych celów wymaga przewycięzania przesądów co do filozofii i teologii oraz organizacji studiów. Profesor przypomniał, że o tej formacji nigdy nie należy zapominać w ramach formacji permanentnej.

Ostatnim wymiarem formacji kapłańskiej, jakim jest formacja pastoralna, zajął się dziekan wydziału teologicznego uniwersytetu „Regina Apostolorum” o. Jorge R o d r i g u e z, L.C. (Meksyk). W czterech wykładach przedstawił on temat: *Rozwój miłości pasterskiej i przygotowanie do ministerium. Formacja liturgiczna*. Na początku wykładowca stwierdził, że choć każdy rodzaj formacji seminarystycznej ma sens jedynie w odniesieniu do misji pasterskiej, jednak formacja pastoralna ma swój kształt specyficzny. Jej najważniejszym aspektem jest rozwój miłości pasterskiej, by kapłan odznaczał się apostołską gorliwością i świadomością misji. Potrzebna jest również znajomość duszpasterstwa, co zakłada formację dla ministerium pastoralnego, którego panorama jest bardzo szeroka. Dlatego profesor podkreślił potrzebę podejścia metodologicznego, które winno uwzględnić technikę planowania, skuteczności i współpracy. Nie można jednak zapominać o środkach nadprzyrodzonych. Na konkretnych doświadczeniach seminarystów południowoamerykańskich oraz Legionistów Chrystusa podane zostały wzory organizowania formacji pastoralnej. W niej szczególne miejsce zajmuje liturgia. Z tej racji wykładowca poświęcił jej więcej czasu, podając następujące zasady tej formacji: liturgia jest zasadniczo akcją kapłańską, czynnością życiową, działalnością kościelną, akcją ewangelizacyjną i apostołską, wymaga zarówno teorii jak i praktyki.

Trzecia część wykładów poświęcona została kwestii środowiska formacyjnego i ekipie formatorów. Pierwsze zagadnienie w ramach pięciu wykładów omówił dyrektor Centrum Studiów Klasycznych w Salamance o. William B r o c k, L.C. (USA). Ukazał on środowisko seminarystyczne, na które składają się: kontakt i relacje z innymi (środowisko interpersonalne), dyscyplina oraz bardziej zewnętrzne aspekty życia (środowisko zewnętrzne). Szczególną cechą środowiska seminarystycznego pozostaje zawsze duch rodzinny i kapłański, który w dużej mierze zależy od ekipy formatorów, ich życia i pracy. Z natury swej seminarium zakłada pewne elementy instytucjonalne jak: życie liturgiczne, wspólne prace i zajęcia grupowe, studia, posiłki i momenty rekreacji, okresy wakacji. Całość życia reguluje seminarystyczny program i porządek, uwzględniający tradycje seminarium. Pomocą w jego realizowaniu jest seminarystyczna dyscyplina. Omawiając relacje seminarysty ze światem zewnętrznym, wykładowca zwrócił uwagę, że one winny mieć charakter formacyjny, czyli winny uczyć jak w nich być kapłanem.

Na temat ekipy formatorów, ich kościelnej osobowości i pracy, w pięciu wykładach mówił dyrektor kursu o. Francisco Mateos, L.C. Podkreślił on kapłański walor pracy wychowawców seminaryjnych i konieczność jej odnowy, co wymaga zmiany podejścia do seminariów i większego doceniania seminaryjnej pracy kapłańskiej. Terapia zakłada konieczność przejścia: od seminarium typu akademickiego do wspólnoty żyjącej misterium Kościoła; od obecności sporadycznej do ciągłej; od towarzyszenia funkcyjnego do kapłańskiego. W oparciu o wskazania Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego dyrektor nakreślił sylwetkę formatora: mistrz życia wiary, kapłan o zmyśle pastoralnym, człowiek i promotor wspólnoty, człowiek dojrzały, człowiek dialogu, człowiek krytycznie otwarty na współczesną kulturę. We wspólnocie seminarium wszyscy formatorzy winni współpracować w jednym kierunku, pamiętając w szczególności o relacji z wychowankami. Wykładowca podkreślił takie jej cechy jak: trwała bliskość, zaufanie i szczerść, serdeczność i przyjaźń. Do zadań formatora zaliczył on takie obowiązki jak: modlić się, poświęcać się i świadczyć; znać głęboko każdego z wychowanków; uczyć i motywować oraz towarzyszyć każdemu.

Bardzo dobrym uzupełnieniem przedstawionej tematyki wykładów kursu były codzienne seminaria. Pierwsze przedpołudniowe odbywało się w pięciu grupach językowych i było poświęcone problematyce formacji duchowej i pastoralnej. Uczestnicy poszczególnych grup mieli za zadanie wydobyć z różnych dokumentów Kościoła podstawowe zasady życia duchowego i formacji pastoralnej seminarzystów. W ich świetle należało spojrzeć na godne uwagi problemy w obu sektorach formacji i szukać odpowiednich rozwiązań praktycznych. Każda grupa przedstawiała wyniki swej pracy w ramach sesji plenarnej. Drugie popołudniowe seminarium poświęcone było rozwiązywaniu konkretnych, praktycznych problemów życia seminaryjnego. Brali w nim udział wszyscy uczestnicy kursu. Dyrektor o. Francisco Mateos, L.C. przedstawiał na początku spotkania zgłoszony przypadek, który stawał się podstawą wspólnej, ożywionej dyskusji. Przyczyniała się ona do kształtowania u formatorów realizmu pedagogicznego i chrześcijańskiej roztropności, by byli lepiej przygotowani do rozwiązywania konkretnych problemów życia w swoich seminariach.

Specjalną rangę otrzymał kurs poprzez spotkania z zaproszonymi gośćmi. Na pierwszym miejscu należy wymienić kard. Pio Laghi i prefekta Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego. Podzielił się on uwagami na temat rezultatów wizyty apostolskiej w seminariach duchownych w różnych częściach świata. Na tle ogólnej panoramy wskazał na potrzeby ducha współpracy, duszpasterstwa powołań i wierności Magisterium Kościoła. Z koniecznych priorytetów wymienił on następujące zadania: formację wychowawców, troskę o życie duchowe seminarzystów wraz z formacją do celibatu, posłuszeństwa i ubóstwa ewangelicznego, zdrową formację filozoficzną i teologiczną oraz formację ludzką. Mówiąc na temat konieczności formacji wychowawców seminaryjnych, prefekt Kongregacji wskazał na niektóre inicjatywy na tym polu pracy w Kościele. Wymienił takie inicjatywy jak: kursy, seminaria oraz instytucje trwałe.

Swoją obecnością ubogacił kurs abp Walencji Augustin Garcia-Gasco, który wygłosił dwie konferencje na tematy: seminarium w kontekście życia Kościoła

V MIĘDZYNARODOWY KURS FORMACYJNY

i sytuacji w świecie oraz o formacji pastoralnej. Miejscowy ordynariusz Novary bp Renato Corti podzielił się swoimi uwagami na temat kształtowania duchowości misyjnej kandydata do kapłaństwa. Z Kolumbii przybył rektor Seminarium Duchownego w Bucaramanga ks. Nestor Navarro z wykładami na temat: wprowadzanie kapłanów w posługę (metody, trudności, sugestie), oraz seminaria Ameryki Łacińskiej a nowa ewangelizacja (programy, tendencje, ocena).

Dzięki doskonałej organizacji, odpowiedniemu doborowi i zaangażowaniu wykładowców, zwłaszcza dyrektora o. Francisco Mateo S, L.C., kurs stał na bardzo wysokim poziomie. Z całą pewnością należy stwierdzić, że przyczynił się on do lepszego przygotowania kolejnej grupy formatorów do pracy w seminarium duchownym. Otrzymali oni bowiem całościowe spojrzenie teoretyczno–praktyczne na integralną formację kapłańską, sami ubogacili się duchowo, oraz przygotowali pedagogicznie do bardziej dojrzałego i praktycznego rozwiązywania konkretnych problemów życia seminaryjnego. Wielkim przeżyciem dla uczestników kursu była pielgrzymka do Rzymu, audiencja śródowa i spotkanie z papieżem Janem Pawłem II w dniu 26 lipca 1995 r. Ostatnim akordem było wręczenie dyplomów ukończenia kursu wydanych przez Ośrodek dla wychowawców seminaryjnych przy uniwersytecie Legionistów Chrystusa „Regina Apostolorum”.

ks. Stanisław Hareźga